

ეროუს ნობელის პრემიის გარდა მინიჭებული აქვს მრავალი წოდება და ჯილდო, მათ შორის, ამერიკის ეკონომიკური ასოციაციის ჯონ ბეიტს კლარკის მედალი, არის ქცევის შესახებ მეცნიერებათა დარგში ფუნდამენტური კვლევების ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს, სოციალურ მეცნიერებათა კვლევის ცენტრისა და გუგენგეიმის ფონდის წვრი. არის ამერიკის მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიისა და ამერიკის ფილოსოფიური საზოგადოების წევრი. იყო ამერიკის ეკონომიკური ასოციაციის პრეზიდენტი. არის ფინეთისა და ბრიტანეთის მეცნიერებათა აკადემიის წევრის, ამერიკის მეცნიერებათა და ხელოვნებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი, აგრეთვე ეკონომეტრიკული საზოგადოების, ამერიკის სტატისტიკის ასოციაციის, მათემატიკური სტატისტიკის ინსტიტუტის წევრი, არის ამერიკის რიგი უნივერსიტეტებისა და კოლეჯების საპატიო დოქტორი.

ლეონტიევი ვასილი

Wassily Leontief

ლეონტიევი (Leontief) ვასილი (5. VIII. 1906, სანკტ-პეტერბურგი, რუსეთი - 1999, ნიუ-ირკი, აშშ), რუსი წარმოშობის ამერიკელი ეკონომისტი, ნობელის პრემიის ლაურეატი ეკონომიკაში (1973). დაიბადა სანკტ-პეტერბურგში ვასილი და ევგენია (ქალიშვილობის გვარი ბეიკერი) ლეონტიევიების ოჯახში. ლეონტიევის ბავშვობის წლები დაემთხვა ძლიერ სოციალურ და პოლიტიკურ ძვრებს, იგი რვა წლის იყო როდესაც დაიწყო პირველი მსოფლიო ომი. ლეონტიევი იყო რუსეთის რევოლუციის პერიოდის უშუალო მოწმე და მეხსიერებაში დარჩა ლენინის გამოსვლა მასობრივ მიტინგზე პეტერბურგში ზამთრის სასახლის ეზოში, რომელშიც თვითონაც მონაწილეობდა.

1921 შვიდა პეტერბურგის უნივერსიტეტში, სადაც სწავლობდა ფილოსოფიას და სოციოლოგიას, შემდეგ ეკონომიკურ მეცნიერებებს. უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ (1925) სწავლა გააგრძელა ბერლინის უნივერსიტეტში. 1927-28 ჯერ კიდევ სტუდენტობის პერიოდში დაიწყო პროფესიული კარიერა კილის უნივერსიტეტში, უმცროს მეცნიერ თანამშრომლად. 22 წლის ასაკში მიიღო დოქტორის ხარისხი ეკონომიკაში.

1929 ლეონტიევი გაემგზავრა ქ. ნანკინში, როგორც რკინიგზის სამინისტროს ეკონომიკური მრჩეველი ჩინეთის მთავრობაში. 1931 ემიგრაციაში მიდის აშშ-ში და მუშაობას იწყებს ეკონომიკურ კვლევათა ეროვნულ ბიუროში. 1932 დაქორწინდა პოეტ ესტელა ხელენ მარქსზე. მათ

ჰყავდათ ქალიშვილი სვეტლანა, რომელიც გახდა ხელოვნების ისტორიის პროფესორი კალიფორნიის უნივერსიტეტში ბერკლიში.

1938 ლეონტიევი აქვეყნებს შრომებს „კ. მარქსის ეკონომიკური თეორიის თანამედროვე მნიშვნელობა, რომელშიც გაკეთებული იყო ცდა მარქსის თეორიის ობიექტური ანალიზისა XX ს. 30-იანი წლების ეკონომიკური მეცნიერების პოზიციიდან. ლეონტიევი აღიარებდა, რომ მარქსმა, რომელმაც დიდებულიად იცოდა კაპიტალისტური სისტემის ბუნება და ჰქონდა საკუთარი ნაციონალური თეორიები, ასკვნიდა, რომ მარქსის თეორიის შინაგანი სისუსტე „მაშინვე ვლინდება, როგორც კი სხვა ეკონომისტები, რომლებიც დაჯილდოებული არ არიან მარქსის საღი აზრით, ცდილობენ მისი პროექტების საფუძველზე განავითარონ მარქსისტული თეორია“. „ჰექშერ-ოლინის“ თეორია, გაანალიზა აშშ-ის საგარეო ვაჭრობის სტრუქტურა და მივიდა, ერთი შეხედვით პარადოქსულ შედეგამდე, რომ ნეოკლასიკური თეორიის სრულიად საწინააღმდეგოდ კაპიტალით ისეთი მდიდარი ქვეყანა, როგორიც აშშ-ია, ახდენს შრომატევადი პროდუქციის ექსპორტს, ხოლო კაპიტალტევადი პროდუქციის იმპორტს. ე.ი. თუმცა აშშ-ში ძალიან ძლიერია ინვესტიციური სფერო და მაღალია ხელფასი, იგი ახდენს კაპიტალის იმპორტს და შრომის ექსპორტს. ამ მოჩვენებით პარადოქსს ლეონტიევმა მოუძებნა სულ ცოტა ორი ახსნა. პირველი ემყარება „კაპიტალის“ ცნების ფართო გაგებას, რაც შეიცავს ამერიკელი მუშების მაღალკვალიფიციურ შრომას. მეორე განმარტება ითვალისწინებს, რომ წარმოების პროცესში კაპიტალი შეიძლება შეიცვალოს სხვა ფაქტორებით - ნაყოფიერი მიწით, წყლის რესურსებით და სხვ.

ლეონტიევი 1959 პირველად ჩამოვიდა ყოფილ სსრკ-ში, შეხვდა წამყვანი აკადემიური ინსტიტუტების კოლექტივებს. 1973 იგი თავის ახლობლებთან ერთად ჩამოვიდა მშობლიურ ქალაქში - სანკტ-პეტერბურგში (მაშინდელი ლენინგრადი). ლეონტიევმა მონაწილეობა მიიღო ლეონტიევის ფონდის შექმნაში, რომელიც ხელს უწყობს რუსეთის ეკონომიკური მეცნიერების განვითარებას.

ლეონტიევს ნობელის პრემია მიენიჭა (1973 „დანახარჯები-გამოშვების“ მეთოდის განვითარებისა და მნიშვნელოვან ეკონომიკურ პრობლემებში მისი გამოყენებისთვის. ლეონტიევი ერთ-ერთი პირველი ეკონომისტი იყო ვინც ყურადღება გაამახვილა ეკონომიკური აქტივობის ზეგავლენაზე გარემოს ხარისხზე, ნობელის ლექციაში მოიყვანა „დანახარჯები-გამოშვების“ მარტივი მოდელი, რომელიც ეხებოდა მსოფლიო ეკოლოგიას, რომელშიც გარემოს გაჭუქყიანება ნათლად ფიგურირებდა, როგორც დამოუკიდებელი ფაქტორი.

ლეონტიევის კარგი მათემატიკური მომზადება და კვლევითი ტალანტი ბრწყინვალედ განსახიერდა მის მთავარ მიღწევაში - „დანახარჯები-

გამოშვება“ მეთოდის დამუშავებაში. ლეონტიევის წინამორბედად ამ სფეროში შეიძლება ჩაითვალოს XIX ს. შვეიცარიელი ეკონომისტი მარი ესპრი ვალრასი, რომელმაც ჩამოაყალიბა ეკონომიკური წონასწორობის ზოგადი პრინციპები. ეკონომიკური წონასწორობის თეორია ემყარება ეკონომიკური ურთიერთობების ურთიერთდამოკიდებულებას, რომელიც წარმოდგენილია განტოლებათა სისტემით და ეკონომიკას აღწერს როგორც ერთიან მოდელს.

„დანახარჯები-გამოშვება“-ს ანალიზის ლეონტიევის მიერ შემოთავაზებული ალგებრული თეორია დაიყვანება წრფივი განტოლებების სისტემაზე, რომელშიც პარამეტრები წარმოადგენენ დანახარჯების კოეფიციენტებს პროდუქტის წარმოებაზე.

1946 ლეონტიევი ხდება ჰარვარდის უნივერსიტეტის სრული (ნამდვილი) პროფესორი. ორი წლის შემდეგ მან დააარსა ეკონომიკური გამოკვლევების ჰარვარდის პროექტი - „დანახარჯები-გამოშვების“ მეთოდის გამოყენებისა და გავრცელების ცენტრი, რომელსაც ხელმძღვანელობდა 1973 წლამდე. ლეონტიევი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობდა „დანახარჯები-გამოშვების“ რეგიონული ანალიზის განვითარებას და ინვესტიციური კოეფიციენტების მატრიცების შედგენას, რომელთა დახმარებით შეიძლება გვემსჯელა ინვესტიციების საბოლოო მოთხოვნის ცვლილებების შედეგებამდე. გამოკვლევების შედეგები გამოქვეყნდა წიგნებში: „ამერიკის ეკონომიკის სტრუქტურა 1919-1930 წწ. წონასწორობის ანალიზის ამპირიული გამოყენება“. (1951) და „ამერიკის ეკონომიკის სტრუქტურის გამოკვლევა“ (1953).

ამ გამოკვლევების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი შედეგი გახდა ე.წ „პარადოქსი“, ანუ „ლეონტიევის ეფექტი“. ლეონტიევმა, რომელსაც სურდა ემპირიულად შეემოწმებინა ლეონტიევის კვლევები გარემოზე სხვადასხვა ეკონომიკური სტრატეგიების გავლენაზე და მსოფლიო ეკონომიკის განვითარებაზე გაგრძელდა შემდგომშიც. კვლევის შუალედური შედეგები აღნიშნულ სფეროში გამოქვეყნებული იყო წიგნის სახით „მსოფლიო ეკონომიკის მომავალი“ (1977).

მისი სამუშაო მსოფლიო ეკონომიკის პრობლემებზე, განსაკუთრებით დარგთშორის ურთიერთობებზე, გრძელდება გაეროსა და ნიუ-იორკის უნივერსიტეტის ეკონომიკური ანალიზის ინსტიტუტის ეგიდით. „დანახარჯები-გამოშვების“ მეთოდით ანალიზი აღიარებულია კლასიკურ ინტერმენტად ეკონომიკაში, და ლეონტიევი კეინზთან ერთად ითვლება სწავლულად, რომელმაც დიდი წვლილი შეიტანა XX ს-ის ეკონომიკურ მეცნიერებაში.

ნობელის პრემიის გარდა ლეონტიევის ჰქონდა ბევრი ჯილდო და საპატიო წოდება, მათ შორის პიზას უნივერსიტეტის ხერვიუმის ორდენი (იაპონია), იყო ამერიკის მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის, ამერიკის მეცნიერებათა

და ხელოვნებათა აკადემიის, ბრიტანეთის მეცნიერებათა აკადემიის, სამეფო სტატისტიკის საზოგადოების (დიდი ბრიტანეთი) წევრი. მას ეკავა ეკონომეტრიკული საზოგადოების (1954) და ამერიკის ეკონომიკური ასოციაციის (1970) პრეზიდენტის თანამდებობა. ლეონტიევი იყო ათზე მეტი უნივერსიტეტის, მათ შორის პარიზის (სორბონა), პენსილვანიის, ბრიუსელის, ლანკასტერის, იორკის, ტულუზის, ბუდაპეშტის საპატიო დოქტორი.